

D E C I Z I E

22 mai 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Tatiana Vieru
Maria Ghervas
Victor Burduh
Nina Vascan
Dumitru Mardari

examinând recursurile declarate de Societatea pe Acțiuni „Apă-Canal Chișinău” și de Constantin Becciev,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată înaintată de Societatea pe Acțiuni „Apă-Canal Chișinău” împotriva Companiei Internaționale de Asigurări „Asito Direct” Societate pe Acțiuni, intervenient accesoriu Constantin Becciev, cu privire la declararea nulității clauzei contractuale, încasarea despăgubirii de asigurare și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 20 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-au respins apelurile declarate de SA „Apă-Canal Chișinău” și de Constantin Becciev și s-a menținut hotărârea din 22 mai 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani,

c o n s t a t ă :

La 21 iulie 2016, SA „Apă-Canal Chișinău” a depus cerere de chemare în judecată împotriva CIA „Asito Direct” SA, prin care a solicitat să fie declarat nul pct. 12.2 din contractul de asigurare facultativă nr. 563951052/28 din 31 ianuarie 2015 a autovehiculului de model Volkswagen Touareg, nr. de înmatriculare xxxxx, polița de asigurare seria 5C2 nr. 63951052 și încasarea de la CIA „Asito Direct” SA în beneficiul SA „Apă-Canal Chișinău” a despăgubirii de asigurare în sumă de 196 397 de lei și taxa de stat în mărime de 5 892 de lei.

În motivarea acțiunii s-a indicat că la 31 ianuarie 2015 SA „Apă-Canal Chișinău” a semnat cu CIA „Asito Direct” SA contractul nr. 563951052/28 de asigurare facultativă a autovehiculului de modelul Volkswagen Touareg, nr. de înmatriculare xxxxx, polița de asigurare seria 5C2 nr. 63951052, valabilă începând cu 6 februarie 2015 până la 5 februarie 2016, suma asigurată fiind de 26 500 de euro.

Conform prevederilor pct. 8.1.2, 8.4.6, 10.18, 10.26 ale contractului vizat, CIA „Asito Direct” SA este obligată să achite despăgubiri în cazurile de asigurare în cuantumul de până la suma de asigurare stabilită în poliță.

Urmare a producerii accidentului rutier la 30 aprilie 2015, cu implicarea autovehiculului de marca Volkswagen Touareg, nr. de înmatriculare xxxxx, care aparține SA „Apă-Canal Chișinău”, caz asigurat, înregistrat la compania de asigurări cu nr. 150899CI CASCO la 5 mai 2015, SA „Apă-Canal Chișinău” prin scrisoarea nr. 01-892 din 26 mai 2015, a solicitat achitarea despăgubirii de asigurare calculată în beneficiul întreprinderii.

CIA „Asito Direct” SA a refuzat achitarea despăgubirii de asigurare invocând prevederile pct. 12.2 din contractul de asigurare facultativă a autovehiculului, motivând că încălcarea Regulamentului Circulației Rutiere a fost admisă de către angajatul întreprinderii.

Prin cererea nr. 01-989 din 20 mai 2016, SA „Apă-Canal Chișinău” a solicitat prezentarea copieii dosarului de daune CASCO nr. 150899C1, inițiat pe acest caz de către CIA „Asito Direct” SA, la care nu a primit nici un răspuns.

Dat fiind faptul că CIA „Asito Direct” SA nu a prezentat dosarul de daune cu calculul despăgubirii de asigurare, SA „Apă-Canal Chișinău” a determinat suma despăgubirii în temeiul Actului de executare a lucrărilor și/sau procurare a pieselor din 24 iulie 2015 întocmit de SRL „Rumeon” și a facturii fiscale seria FB nr.7574632 din 24 iulie 2015, în sumă de 196 397 de lei, care a fost achitată conform ordinelor de plată nr. 1608 din 4 iunie 2015 în sumă de 172 591 de lei și ordinului de plată nr. 2260 din 27 iulie 2015 în sumă de 23 806 lei.

Astfel, serviciile de reparație a automobilului deteriorat, achitate de către SA „Apă-Canal Chișinău” întreprinderii SRL „Rumeon constituie 196 397 de lei.

În scopul redresării acestui litigiu pe cale amiabilă, CIA „Asito Direct” SA i-a fost expediată reclamația nr. 01-1362 din 1 iulie 2016, care a fost respinsă.

În circumstanțele relatate, reclamantul consideră că refuzul CIA „Asito Direct” SA de achitare a despăgubirii de asigurare este neîntemeiat și ilegal.

S-a menționat că art. 16 din Legea nr. 414 din 22 decembrie 2006 cu privire la asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule, prevede exhaustiv cazurile în care Asigurătorul nu acordă despăgubiri la survenirea cazului asigurat, pe când, cazul asigurat al SA „Apă-Canal Chișinău” nu se regăsește în norma legală citată.

Totodată, s-a invocat că clauza contractuală cuprinsă în pct. 12.2 din Contract, prin care Asigurătorul își rezervă dreptul de a refuza plata despăgubirii în cazul în care acesta a survenit ca urmare a încălcărilor grave de către Asigurat a prevederilor Regulamentului Circulației Rutiere, SA „Apă-Canal Chișinău” o consideră nulă și neaplicabilă, deoarece contravine normelor imperative ale legii.

Respectiv, Asigurătorul este obligat să repare Asiguratului paguba de asigurare suportată.

Prin încheierea din 10 mai 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, în calitate de intervenient accesoriu, în proces s-a atras Constantin Becciev.

Prin hotărârea din 22 mai 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, cererea de chemare în judecată înaintată de SA „Apă-Canal Chișinău” împotriva CIA „Asito Direct” SA, intervenient accesoriu Constantin Becciev, s-a respins ca fiind neîntemeiată.

La 6 iunie 2017 Constantin Becciev și ulterior la 9 iunie 2017 SA „Apă-Canal Chișinău”, au declarat apel împotriva hotărârii din 22 mai 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani.

Prin decizia din 20 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, s-au respins apelurile declarate de SA „Apă-Canal Chișinău” și de Constantin Becciev și s-a menținut hotărârea din 22 mai 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani.

La 1 februarie 2019, SA „Apă-Canal Chișinău” a declarat recurs, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei din 20 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 22 mai 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, cu emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie admisă integral și compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea recursului s-a indicat că decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe sunt neîntemeiate și pasibile de a fi casate.

În acest sens, s-a invocat că instanțele inferioare de judecată nu au aplicat legea care trebuia să fie aplicată, au aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată, au aplicat în mod eronat legea și analogia legii sau analogia dreptului.

La 17 aprilie 2019, Constantin Becciev a declarat recurs, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei din 20 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 22 mai 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, cu emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea înaintată de SA „Apă-Canal Chișinău” să fie admisă integral și compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea recursului, a exprimat dezacordul cu decizia instanței de apel, menționând că este neîntemeiată, ilegală și pasibilă de a fi casată.

În acest sens, s-a invocat că instanța de apel nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată, a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată și a interpretat eronat legea.

Astfel, a indicat că instanța a omis să aplice la caz prevederile art. 217 alin. (2) din Codul civil și a aplicat prevederile Legii nr. 414 din 22 decembrie 2006 cu privire la asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule, deși nu trebuiau să fie aplicate.

A remarcat că pct. 12.2 din contractul de asigurare facultativă nr. 563951052/28 din 31 ianuarie 2015 contravine prevederilor imperative de la art. 17 alin. (1) din Legea nr. 407 din 21 decembrie 2006 cu privire la asigurări.

Prin referința din 2 mai 2019, reprezentantul CIA „Asito Direct” SA, Alexandru Savva, a solicitat respingerea ca fiind tardive și inadmisibile recursurile declarate de SA „Apă-Canal Chișinău” și de Constantin Becciev, menționând că instanța de fond și de apel au stabilit corect toate circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei și corect au încadrat circumstanțele de fapt în coroborare cu normele de drept aplicabile la caz.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Materialele cauzei atestă că copia deciziei integrale a instanței de apel a fost expediată participanților la proces la 10 ianuarie 2019 (f.d. 172), însă dovada legală de recepționare a acesteia lipsește.

Din aceste considerente, Colegiul consideră că recurenții s-au conformat prevederilor legale și au declarat recursurile în termen.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii

acesteia. În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

Prin încheierea din 15 mai 2019 a Curții Supreme de Justiție, recursurile declarate de SA „Apă-Canal Chișinău” și de Constantin Becciev au fost considerate admisibile.

Prin referința din 21 mai 2019, reprezentantul CIA „Asito Direct” SA, Alexandru Savva a solicitat respingerea cererii de recurs declarate de SA „Apă-Canal Chișinău” ca fiind neîntemeiat.

Prin referința din 21 mai 2019, reprezentantul CIA „Asito Direct” SA, Alexandru Savva a indicat că recursul declarat de Constantin Becciev este depus cu omiterea termenului de declarare, având în vedere că decizia instanței de apel din 20 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău a fost publicată pe pagina web a Curții de Apel Chișinău la 9 ianuarie 2019.

Astfel a solicitat să fie încetată procedura de recurs în privința cererii de recurs depuse Constantin Becciev.

În conformitate art. 441 din Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Conform art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Art. 444 din Codul de procedură civilă, prevede că recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Verificând materialele cauzei, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursurile, cu casarea integrală a deciziei instanței de apel, din alte motive decât cele invocate în recursuri, și remiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, din considerentele ce succed.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sînt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural. Deși alin. (3) al normei enunțate specifică concret care încălcări sau erori se consideră drept omisiuni procedurale, alin. (4) menționează că și săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, iar alin. (5) al normei date prevede că temeiurile prevăzute la alin. (3) se iau în considerare de către instanță din oficiu.

Astfel, Colegiul reține că conform art. 239 din Codul de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază

hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

În conformitate cu dispozițiile art. 240 alin. (1) din Codul de procedură civilă, la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admisibilitatea acțiunii.

Art. 241 alin. (1-5) din Codul de procedură civilă prevede că instanța judecătorească adoptă hotărârea în numele legii.

Hotărârea judecătorească constă din partea introductivă și partea dispozitivă. În cazurile prevăzute la art. 236 alin. (5), hotărârea judecătorească constă din partea introductivă, partea descriptivă, motivare și dispozitiv. Fiecare parte a hotărârii se evidențiază separat în textul acesteia.

În partea introductivă se indică locul și data adoptării, denumirea instanței care o pronunță, numele membrilor completului de judecată, al greșierului, al părților și al celorlalți participanți la proces, al reprezentanților, obiectul litigiului și pretenția înaintată judecății, mențiunea despre caracterul public sau închis al ședinței.

În partea descriptivă se indică succint pretențiile reclamantului, obiecțiile pârâtului și explicațiile celorlalți participanți la proces.

În motivare se indică: circumstanțele cauzei, constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitoare la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța.

Totodată în conformitate cu art. 373 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță.

În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

În altă ordine de idei, Colegiul notează că Codul de procedură civilă consacră principiul general după care orice hotărâre judecătorească trebuie să fie motivată și să reprezinte premisa pentru soluția din dispozitiv. Aceasta dispoziție este edictată atât în interesul unei bune administrări a justiției și încrederii ce trebuie să inspire justițiabililor, cât și pentru a se da instanțelor superioare posibilitatea de a controla judecata primelor instanțe.

Pentru satisfacerea acestui principiu, judecătorii fondului sunt datori să arate motivele de fapt și de drept care au format convingerea lor, să enunțe cele constatate și dovezile care au determinat-o.

La capitolul legalității hotărârilor instanței de judecată, CtEDO a statuat în repetate rânduri necesitatea motivării hotărârilor, unde funcția unei decizii motivate este să demonstreze părților că ele au fost auzite. Dreptul de a fi auzit include nu doar posibilitatea de a aduce argumente instanței, dar de asemenea o obligație corespunzătoare a instanței de a arăta motivele pentru care anumite argumente au fost acceptate sau respinse. CtEDO a menționat că este motivată în mod corespunzător o decizie care permite părților să facă uz efectiv de dreptul lor de a face apel (Hirvisaari vs. Finlanda).

În acest sens se reține că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cerințele și obiecțiile formulate de către părți, ceea ce în speță lipsește.

Colegiul remarcă că omiterea aspectului dat constituie o încălcare a art. 6 § 1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, care garantează oricărei persoane dreptul la judecarea în mod echitabil a cauzei sale.

Deci, instanțele judecătorești sunt obligate să-și motiveze soluțiile și concluziile, să furnizeze toate răspunsurile la întrebările care sunt pertinente pentru rezultatul procesului și necesită un răspuns special în hotărâre.

În prezenta cauză, analizând actele dosarului, în special hotărârea din 22 mai 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, menținută prin decizia din 20 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, Colegiul remarcă faptul că în partea motivată, la fila dosarului 159, consecutivitatea logică a textului s-a întrerupt, fapt ce impune concluzia că la dosar lipsește o parte a hotărârii.

Astfel, conținutul textului este neclar în partea motivată, fiind o evidentă lipsă a unei părți din motivare. Acest fapt se atestă și prin hotărârea publicată pe portalul instanțelor naționale de judecată.

Totodată, și instanța de apel s-a expus pe marginea legalității hotărârii fără a fi administrată hotărârea motivată integrală din 22 mai 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, care urmează să corespundă prevederilor art. 241 alin. (1-5) din Codul de procedură civilă.

Prin menținerea hotărârii din 22 mai 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani viciul dat a fost menținut și de instanța de apel prin decizia din 20 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău.

Rezultând din prevederile art. 373 alin. (2) din Codul de procedură civilă, instanța de apel urma să verifice circumstanțele cauzei, obiectul litigiului dedus judecății și concluziile stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciind probele din dosar. Obligația instanței de apel de a verifica legalitatea hotărârii în întregul ei, independent de motivele apelului privind legalitatea hotărârii primei instanțe, reies din alin. (4) al art. 373 din Codul de procedură civilă.

Verificând legalitatea hotărârii primei instanțe, instanța de apel a omis acest aspect, fapt ce denotă că o asemenea soluție nu poate fi reținută de către instanța de recurs, aceasta fiind în imposibilitate de a verifica legalitatea deciziei contestate, care a fost emisă fără verificarea multiaspectuală a hotărârii primei instanțe.

Astfel, se conturează concluzia că constatările instanței de apel nu conțin o argumentare clară din care să rezulte procesul deliberării și emiterii deciziei la care s-a ajuns.

Corelând circumstanțele expuse supra cu normele legale citate, instanța de recurs ajunge la concluzia că, instanța de apel a aplicat eronat normele de drept procedural și nu a efectuat un control judiciar amplu a hotărârii primei instanțe, circumstanță ce a generat adoptarea unei hotărâri care nu poate fi menținută.

În circumstanțele enunțate și contextul normelor de drept citate supra, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că hotărârile judecătorești pronunțate de instanțele ierarhic inferioare nu satisfac criteriile legalității și temeiniciei unui act judecătoresc deoarece hotărârea

primei instanțe, menținută prin decizia instanței de apel, nu corespunde prevederilor art. 241 alin. (1-5) din Codul de procedură civilă.

Colegiul reiterează că, motivarea este un element esențial al hotărârii judecătorești, o puternică garanție a imparțialității judecătorului și a calității actului de justiție, precum și o premisă a exercitării corespunzătoare de către instanța superioară a atribuțiilor de control judiciar de legalitate și temeinicie. Obligatorietatea motivării hotărârilor judecătorești constituie o condiție a procesului echitabil, exigență a art. 239 din Codul de procedură civilă și art. 6 alin. (1) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că s-a constatat într-o manieră certă că hotărârile judecătorești pronunțate nu satisfac standardele procedurale ale legalității și temeiniciei unui act judecătoresc, omisiune care nu poate fi corectată de către instanța de recurs și având în vedere lipsa temeiurilor legale de a restitui cauza spre rejudecare în prima instanță, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursurile, din alte motive decât cele invocate în recursuri, și de a casa integral decizia 20 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău și a remite cauza spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecare, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și reexaminând cauza să emită o hotărâre legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al participanților la proces la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admit recursurile declarate de recursurile declarate de Societatea pe Acțiuni „Apă-Canal Chișinău” și de Constantin Becciev.

Se casează integral decizia din 20 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată înaintată de Societatea pe Acțiuni „Apă-Canal Chișinău” împotriva Companiei Internaționale de Asigurări „Asito Direct” Societate pe Acțiuni, intervenient accesoriu Constantin Becciev, cu privire la declararea nulității clauzei contractuale, încasarea despăgubirii de asigurare și compensarea cheltuielilor de judecată, cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța apel, la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței, judecătorul

Tatiana Vieru

judecătorii

Maria Ghervas

Victor Burduh

Nina Vascan

Dumitru Mardari